

už jen připomenout autorku, která v české realistické próze má své trvalé místo pro svůj sytý výraz, bystrý pozorovatelský talent a především pro objektivní, byť často naturalisticky drsné svědectví o životě na moravském venkově.

František Sušil

/ 1804 - 1868 /

Vlastenecký kněz; básník a překladatel. Proslul jako sběratel a vydavatel moravských lidových písní.

Narodil se 14. 6. 1804 na Moravě v Rousínově u Vyškova jako syn hostinského a od dětství přicházel do styku se světem hudby a písní. Gymnázium, které začal studovat soukromě, dokončil v Kroměříži, v Brně vystudoval bohosloví a r. 1827 se stal knězem. Působil v Olbramovicích u Moravského Krumlova, krátce v Komárově u Brna. Od r. 1837 byl profesorem na bohosloveckém ústavě v Brně. Zde působil také jako organizátor katolického hnutí na Moravě, které jeho vlivem získalo vlastní spolek, vydavatelství knih (Dědictví cyrilometodějské) i časopis (Hlas Jednoty katolické). Každý rok zajížděl do některého kraje Moravy, Slezska i západního Slovenska a severního Rakouska a sbíral lidové písně. Při léčení plicní nemoci v Bystřici pod Hostýnem zemřel 31. 5. 1868.

Sušil byl velmi vzdělaný a mnohostranně činný. Psal básně, v nichž převládaly náboženské a vlastenecké motivy (sbírky *Básně*, 1847; *Růže a trní*, 1851), o básnictví se zajímal i teoreticky (*Krátká prozódie česká*). Překládal antické básníky a ruské a slovinské lidové písně, pořídil i překlad církevních zpěvů (*Hymny církevní*), které se pak podle jeho textů zpívaly v moravských kostelích.

Do vývoje české literatury se zařadil především svými sbírkami lidových písní. Cestu ke sbírání folklórní písně mu ukázal F. L. Čelakovský svými Slováckými národními písněmi; Sušilovy první sběratelské práce souvisely s přípravou dalších vydání této sbírky. Tak vznikl Sušilův první soubor z okolí Rousínova *Moravské národní písně* (1835). Hudebně vzdělaný a nadaný sběratel se rozhodl v práci pokračovat a soustředit písně z celé Moravy. Při svých cestách sebral nakonec přes 2000 světských i náboženských písní slováckých, lašských, valašských, hanáckých a horáckých a roztrídil je podle námětů a žánrů (legendy, písně historické, milostné, svatební, rodinné, vojenské, hospodské, žertovné). Zaznamenával je v nářečí toho kterého kraje s místním uvedením a doprovázel je vlastními zápisy nápěvů. U některých písní zachycoval i varianty a pokoušel se sestavit znění, které pokládal za původní. Tak se jeho sbírka *Moravské národní písně*

s *nápěvy do textu vřaděnými* (1853–60 v sešitech) stala důležitým pramenem nejen národopisným, ale i jazykozpytným a hudebním. Pro poznání moravské lidové písně má obdobný význam, jaký mají Erbenovy sbírky pro poznání písně české.

Josef Svátek

/ 1835 - 1897 /

Žurnalista a kulturní historik, autor efektních historických románů s dobrodružně napínavými ději, tajemným prostředím a záhadnými postavami.

Pocházel z nemajetné rodiny, narodil se 24. 2. 1835 v Praze. Po absolvování reálky byl dva roky zapsán na technice, pak se věnoval novinářství, soukromým dějepisným studiím a literatuře. R. 1860 vstoupil do redakce Času a zůstal tam, i když list po roce přestal podporovat české národní snahy. Po jeho zániku působil v redakci oficiálních Pražských novin a Prager Zeitung, od r. 1866 řadu let redigoval vládní Pražský deník, což mu vynášelo nepřízeň pokrokové české veřejnosti. V těchto listech uveřejnil také největší část svých odborných dějepisných článků i beletrie. Zemřel v Praze 9. 12. 1897.

Jako historik využíval Svátek i dosud nepovšimnutých pramenů a shromáždil množství dokumentárního materiálu. Všiml si zvláště doby císaře Rudolfa II. a bělohorského období. Psal stati z kulturní historie (např. o rudolfínských uměleckých sbírkách, o dějinách poštovníctví, o životě básníka Šimona Lomnického), sbíral a vydal *Pražské pověsti a legendy* (1883), otiskoval pojednání o dějinách Prahy, o jejích památných místech a budovách, o selských bouřích v Čechách aj.

Svátkovy romány předvádějí většinou stinné stránky českých dějin v 16.–18. století. V pozadí dějů, které vedly k Bílé hoře, viděl Svátek mocenskou sílu jezuitského řádu, jehož působení v Evropě a v Čechách chtěl odhalit v románě *Praha a Řím* (1872). Rozkladnou činnost jezuitů a katolické šlechty, vedoucí k národní katastrofě, sledoval už v dílech z předbělohorského období a zvláště v *Bitvě bělohorské* (1868–69), kde líčí stavovské povstání a jeho tragický konec. Z pohromy Svátek viní i šlechtu protestantskou, poněvadž připravovala odboj ze sobeckých a zištných důvodů. Jako marné a pro zem i národ zhoubné představuje pokusy emigrantů napravit porážku s pomocí cizích vojenských spojenců, Sasů a Švédů. Stejně bezvýhodnými se mu jeví i selské vzpoury. V jeho pojetí byly podněcovány zvenčí silami, které chtěly bídy nevolníků využít pro vlastní cíle (svobodní zednáři v románu *Sedláci u Chlumce*, 1897, politika francouzské-